

1.1 මතය විශාලනය

ලංකා බණිපවැලි සමාගමේ (“සමාගම”) 2018 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2018 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව මම මතයක් ප්‍රකාශ නොකරමි. මතය විශාලනය සඳහා පදනම කොටසේ සාකච්ඡා කර ඇති කරුණුවල වැදගත්කම හේතුවෙන් මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් විගණන මතයක් සඳහා පදනමක් සැපයීමට ප්‍රමාණවත් හා උචිත විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට මා හට නොහැකි විය.

1.2 මතය විශාලනය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය විශාලනය කරනු ලැබේ.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාර්ශවයන්ගේ වගකීම්

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යාම අවශ්‍ය කෙරේ

1.4 විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණකගේ වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතික වීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන

නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑම විටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍යප්‍රකාශයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍යප්‍රකාශයන් ඇතිවිය හැකි අතර, මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි බලපෑමක් විය හැකි බව අපේක්ෂා කෙරේ.

මා විසින් වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය කරන ලදී. තවද,

- වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශයන්ගේ අවදානම් හඳුනාගැනීමේදී හා තක්සේරු කිරීමේදී අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පටිපාටි සැලැසුම් කිරීමෙන් වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවන්නාවූ අවදානම් මඟහරවා ගැනීමට, ප්‍රමාණවත් සහ සුදුසු විගණන සාක්ෂි ලබාගැනීම මාගේ මතයට පදනම් වේ. වරදක් නිසා සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවක් හේතුවෙන් සිදුකරන ලද ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශයක් හඳුනා නොගැනීම මගින් සිදුවන්නාවූ බලපෑම ප්‍රබල වන අතර, දුස්ස්ථානය, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීම, චේතනාන්විත මඟහැරීම හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මඟහැරීම වංචාවක් ඇතිවීමට හේතුවේ.
- අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පටිපාටි සැලැසුම් කිරීම පිණිස සමාගමේ අභ්‍යන්තර පාලනය සම්බන්ධයෙන් අවබෝධයක් ලබා ගන්නා ලද නමුත්, අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳ මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමට අදහස් නොකරයි.
- කළමනාකරණය විසින් අනුගමනය කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය සහ යොදා ගන්නා ලද ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල හා සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම්වල සාධාරණත්වය ඇගයීම.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාළත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව්කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව්කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතු වේ. මාගේ නිගමනයන් විගණකගේ වාර්තාවේ දිනය දක්වා ලබා ගන්නා ලද විගණන සාක්ෂි මත පදනම් වේ. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- හෙළිදරව්කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණ අයුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් බව ඇගයීම.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;
- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියා කර ඇති බව,

- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස , කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.5.1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම පිළිබඳ අභ්‍යන්තර පාලනය

ගනුදෙනු කළමනාකාරීත්වයේ පොදු සහ නිශ්චිත අධිකාරීබලය සහිතව ක්‍රියාත්මක කිරීම, අදාළ වන වාර්තාකරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට අවශ්‍ය වන පරිදි ගනුදෙනු සටහන් කිරීම සහ වත්කම් සඳහා ගිණුම් කටයුතුභාවය පවත්වාගෙන යාම, කළමනාකාරීත්වයේ පොදු සහ නිශ්චිත අධිකාරී බලය සහිතව පමණක් වත්කම්වලට ප්‍රවේශ වීම, සටහන් කරන ලද වත්කම් සඳහා වූ ගිණුම්කටයුතුභාවය පවත්වා වත්කම් සමඟ සාධාරණ කාල වකවානුවලදී සැසඳීම සහ වෙනස්කම් ඇතොත් ඒවා සම්බන්ධයෙන් නිසි පියවර ගැනීම ආදිය සඳහා සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාගැනීමට ප්‍රමාණවත් “මනාලෙස සැලසුම් කරන ලද” අභ්‍යන්තර ගිණුම්කරණ පාලන පද්ධතියක් ආයතනය විසින් පවත්වාගෙන යාම අවශ්‍ය වේ. පොදු ලෙජරය, ජර්නලය, ජර්නල් වවුචර්, ගෙවීම් වවුචර් ආදී ප්‍රධාන ගිණුම්කරණ වාර්තා පවත්වාගෙන සම්බන්ධ විගණන නිරීක්ෂණ පහත සඳහන් මාතෘකා යටතේ ඇතුළත් කර ඇත.

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) කර්මාන්තශාලා පොදුකාර්ය පිරිවැය තුළ ඇතුළත්, නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ රු. 450,234,384 ක් වූ පොදුකාර්ය වියදම්, නිෂ්පාදන පිරිවැය ගණනය කිරීමේදී යොදාගෙන නොතිබුණි.	වියදම් නිවැරදිව ගලපා ඇති බව.	පිළිතුර පිළිගත නොහැක. නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ සියළු පොදුකාර්ය වියදම් නිෂ්පාදන පිරිවැය ගණනය කිරීමේදී යොදාගත යුතුය.
(ආ) වවුචර් සඳහා ගෙවීමට පෙර සහතික කිරීම හා අනුමත කිරීම කළයුතු වුවත් යන්ත්‍රාගාරයේ ගෙවීම් වවුචර් සඳහා සහතික කිරීම පමණක් කල අවස්ථා වූ අතර වවුචර් වලට උපකාරක ලියකියවිලි ඇතුළත් කර නොතිබූ අවස්ථා නිරීක්ෂණය විය.	පිළිතුරු ලබාදී නොමැත.	ගෙවීම් සඳහා වවුචර් ඉදිරිපත් කිරීමේදී අදාළ අනුමැතීන් ලබාගතයුතු අතර උපකාරක ලියකියවිලි අමුණා තිබිය යුතුය.

1.5.2 ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූල නොවීම

අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ශ්‍රී ලංකා ගණකාධිකරණ ප්‍රමිත 2 ප්‍රකාරව 2018 දෙසැම්බර් 31 දිනට රු. 168,817,886 ක් වූ සමාන්‍ය තොග අයිතම තුළ නැවත භාවිතයකට ගත නොහැකි දිගුකාලයකට පෙර මිලදී ගත් අයිතම පවතින බව හා යල්පැනගිය එම තොගයන් හඳුනාගත යුතු බවට පෙර වර්ෂවලදී දැනුවත් කලද ඊට අවශ්‍ය පියවර ගෙන නොතිබුණු අතර, එම තොග වෙනුවෙන් වෙන්කිරීම් සිදු කර නොතිබුණි.	වෙන්කිරීම් කිරීමට, වෙන්දේසි මගින් අලෙවි කිරීමට හෝ පොත්වලින් ලියාහැරීමට අවශ්‍ය පියවර ගනු ලබන බව.	ප්‍රමිතියේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව භාවිතයට ගත නොහැකි හා යල්පැන ගිය තොග වෙනුවෙන් අවශ්‍ය වෙන්කිරීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ගැලපිය යුතුය .
(ආ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත අංක 8 ප්‍රකාරව ධාරණ අගය ශුන්‍ය වූ තවදුරටත් සමාගමේ භාවිතයට යොදාගන්නා රු.138,960,439 ක් වූ වාහන හා පිරිවැය රු.40,859,572 ක් වූ ගොඩනැගිලි ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	ඉදිරියේදී ක්‍රියා කරන බව.	ප්‍රමිතියේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව වත්කම් ප්‍රත්‍යාගණනය කර ඒ අනුව ගිණුම් වල අවශ්‍ය ගැලපීම් සිදුකල යුතුය.
(ඇ) ශ්‍රී ලංකා ගිණුම් ප්‍රමිත අංක 16 හි 55 ඡේදය ප්‍රකාරව වටිනාකම රු.190,911,256 ක්වූ ඒකක 12 කින් යුත් නිලධාරී නිල නිවාස සහ යාන් ඔය ජල යෝජනා ක්‍රමය යන වත්කම් දැනට භාවිතයේ පැවතුනද මෙය කෙරිගෙනයන වැඩ යටතේ ගිණුම්ගත කර තිබුණි. මේ හේතුවෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ ක්ෂය වියදම රු.17,691,669 කින් අඩුවෙන් දක්වා තිබුණි.	2019 වර්ෂයේදී ගැලපීම් කරන බව	ප්‍රමිතියේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව භාවිතා කරන වත්කම් ප්‍රාග්ධනීත කිරීමට හා ඒ අනුව ක්ෂය ප්‍රතිපාදනයන් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ගැලපීමට කටයුතු කල යුතුය.

1.5.3 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) යන්ත්‍රාගාරයේ වැලි එකතු කිරීමේ කොන්ත්‍රාත්කරුවන් වෙනුවෙන් ගෙවීම් කිරීමේදී උපචිත පදනම මත ගිණුම් නොපවැත්වීම හේතුවෙන් 2018 වර්ෂයට අදාල වියදම රු.3,156,397ක් වැඩියෙන් දක්වා තිබුණි.	උපචිත පදනම මත 2019 වර්ෂයේදී ගිණුම් තබන බව	උපචිත පදනම මත ගිණුම් තැබිය යුතුය.

- (ආ) සමාගමේ පුළුල්වූ යන්ත්‍රාගාරය විසින් 2017 වර්ෂයේ වාර්ෂික වාරිකාව සඳහා දැරූ රු.8,158,136ක වියදම සඳහා ප්‍රතිපාදන 2017 වර්ෂයේ සලසා නොතිබීම හේතුවෙන් 2018 වර්ෂයේ වියදම් ලෙස ගිණුම්ගත කර තිබුණි. මූලධර්ම දෝෂයක් නොවන බැවින් වර්තන වියදම් ලෙස ගැලපීම නිවැරදි බව වියදම් අදාළ වර්ෂය අනුව ගිණුම්ගත කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඇ) සමාගමේ තොග වාර්තා අනුව Block A Tailing තොගයෙන් 2017 හා 2018 වර්ෂවල එකතුව මෙ.ටොන් 186,582.83 ක් වූ විගණනය විසින් ගණනය කරන ලද පිරිවැය රු. 286,940,315 ක තොගයක් නැවත වෙරළ පිරවීමට යොදා ගෙන තිබුණද එම ඉවත්කිරීම් සම්බන්ධ ගැලපීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල සිදු කර නොතිබුණි. තොග වාර්තා අනුව නැවත වෙරළ පිරවීම සඳහා මෙ.ටො. 186,523.83 ක් ගත් බවට තොග වාර්තාවල නොමැති බව ගිණුම් සැකසීමේදී භෞතික තොගයන්හි වටිනාකම සැලකිල්ලට ගැනීමටත් ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමටත් කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඈ) තොග සත්‍යාපනය අනුව Block A Tailing තොගයේ වටිනාකම රු.75,366,939 ක් වූ මෙ.ටොන් 35,724.51 ක තොග උණකාවයක් නිරීක්ෂණය වුවද ඒ සම්බන්ධ ගැලපීම් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල සිදු කර නොතිබුණි. Dona තාක්ෂණයන් කරන ලද භෞතික තොග සත්‍යාපනය නිවැරදි නොවන බැවින් පොත් අගය මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට ගත් බව තොග සත්‍යාපනය නිෂ්චිත ක්‍රමවේදයක් අනුව සිදුකර නිවැරදි තොගයන් ගිණුම් ගත කිරීමට හා ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශ පිළියෙල කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.
- (ඉ) ඉල්මනයිට් වෙළඳ ගිණුම අනුව අවසන් නිමි තොගවල පිරිවැය ගණනය කිරීමේදී ඉල්මනයිට් මෙ.ටොන් 01 ක පිරිවැය වන රු.1573.50 ක් පදනම් කර ගත යුතු වුවද, වෙනත් පිරිවැයක් පදනම් කරගෙන ගණනය කිරීම හේතුවෙන් අවසන් තොගයේ වටිනාකම රු.7,052,804 කින් වැඩියෙන් දක්වා තිබුණි. 2019 වර්ෂයේදී නිවැරදි කරන බව නිවැරදි පිරිවැය ඇස්තමේන්තු අනුව නිමි තොග වල පිරිවැය ගණනය කළයුතුය.
- (ඊ) ක්‍රියාත්මක කිරීමට නොහැකිවූ ව්‍යාපෘති සඳහා ගෙවන ලද රු. 4,086,803 ක්වූ උපදේශන ගාස්තු කෙටිගෙනයන වැඩ ලෙස ගිණුම්ගත කර තිබුණි. අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ලබාගෙන පොත්වලින් කපාහරින බව ගිණුම්කරණ දෝෂය නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

1.5.4 අධිකාරි බලය නොලත් ගනුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) 2018.12.31 දිනට කල භෞතික තොග සත්‍යාපනයේදී හඳුනාගත් රු. 63,014,139 ක් වූ තොග උනතා හා රු. 4,418,351 ක් වූ තොග අතිරික්තතා විධිමත් අනුමැතියකින් තොරව රඳවාගත් ඉපැයීම්වලට ගැලපීම් කර තිබුණි. මෙම අලාභය සමාලෝචිත වර්ෂයේ ලාභයට නොගැලපීම හේතුවෙන් සමාගමේ ලාභය රු. 58,595,788 කින් අධිගණනය වී තිබුණි.</p>	<p>රඳවාගත් ඉපැයීම්වලට ගැලපීම් කල බව හා මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුමත කර ඇති බව</p>	<p>අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය මත හඳුනාගත් වෙනස්කම් වර්ෂයේ ලාභයෙන් කපාහල යුතු අතර උනතා සම්බන්ධයෙන් මුදල් රෙගුලාසි අනුව කටයුතු කළයුතුය.</p>
<p>(ආ) සමාගමට වසර 60ක් පිරීම වෙනුවෙන් කාර්ය මණ්ඩලය සඳහා රු.17,088,899ක් දීමනා ලෙස ගෙවීම් කර තිබූ නමුත් මේ සඳහා භාණ්ඩාගාරයෙන් විධිමත් අනුමැතියක් ලබා ගෙන නොතිබුණි.</p>	<p>අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ අනුමැතිය ලබාගත් බව හා අමාත්‍යාංශ ලේකම් හරහා භාණ්ඩාගාර දැනුවත් කර ඇති බව</p>	<p>භාණ්ඩාගාර අනුමැතිය ලබාගැනීමෙන් අනතුරුව ගෙවීම් කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

1.5.5 විගණනය සඳහා ලිඛිත සාක්ෂි නොවීම

විෂය	මුදල	නොසැපයූ විගණන සාක්ෂි	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
ඉඩම්	රු. 3,029,244	ඉඩම් පවරාගැනීමට අදාලව ගැසට්පත්‍ර තක්සේරු වාර්තා	- නීති අංශයෙන් ලබාගෙන ඉදිරිපත් කරන බව	ඉඩම් පවරා ගැනීමට අදාල තොරතුරු විගණනයට ඉදිරිපත් කළයුතුය.

ස්ථාවර වත්කම්	796,653,943	සමීක්ෂණ මණ්ඩල වාර්තා	වත්කම් අභ්‍යන්තර අංශය සිදුකරන බව	සමීක්ෂණය විගණන විසින් ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.
---------------	-------------	----------------------	----------------------------------	--

1.6 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.6.1 ලැබිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
-----	-----	-----
<p>(අ) 2011 ජනවාරි 9 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය අනුව සමාගම විසින් රු. මිලියන 500 ක මුදලක් පිහන් සංස්ථා සේවක වන්දි ගෙවීම සඳහා රාජ්‍ය සම්පත් කළමනාකරණ සංස්ථාව වෙත 2012 ජනවාරි 10 දින ලබාදී තිබුණි. දෙපාර්ශවය අතර ඇතිකරගත් ගිවිසුමේ 5 කොන්දේසිය ප්‍රකාරව ණය මුදල හා පොලී මුදල් අයකිරීම පිළිබඳව දක්වා නොතිබුණි. මහාභාණ්ඩාගාරයේ එකඟතාවයක් නොමැතිව සමාගම විසින් භාණ්ඩාගාරයට ගෙවියයුතු ලාභාංශ වලින් මෙම මුදල හිලවී කිරීමට 6 කොන්දේසියෙහි දක්වා තිබුණි.</p> <p>රු. 517,421,448 ක් වූ ණය මුදල හා පොලිය මේ දක්වා ලැබී නොතිබුණ අතර, ශේෂ සනාථ සහතිකද ලබාගෙන නොතිබුණි. මෙම ණය මුදල අයකර ගැනීම සැකසහිත වන බැවින් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණවත් වෙන් කිරීමක් සිදුකර නොතිබුණි.</p>	<p>මහා භාණ්ඩාගාරය සමඟ සාකච්ඡා කර වෙන්කිරීම් කරන බව</p>	<p>මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණවත් වෙන් කිරීමක් කළයුතුය.</p>
<p>(ආ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ අවසන් දිනට වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශවලට අනුව එකතුව රු.25,000,000ක් වූ මුදලක් රාජ්‍ය වැවිලි සංස්ථාව වෙත ලබාදී තිබුණද මෙම මුදලින් කිසිදු මුදලක් මේ දක්වා අයකර ගෙන නොතිබුණි. ණය මුදල අයකර ගැනීම සැකසහිත වන බැවින් මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණවත් වෙන් කිරීමක් සිදුකර නොතිබුණි.</p>	<p>නඩු කටයුතු සිදුවන බව හා ශේෂ සනාථ කිරීම් ලබා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන බව.</p>	<p>මූල්‍ය ප්‍රකාශවල ප්‍රමාණවත් වෙන් කිරීමක් කළයුතු අතර මුදල් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළයුතුය.</p>

1.6.2 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) විවිධ ණයහිමියන්ට ගෙවිය යුතු රු.5,372,139ක් වූ ශේෂයන් නිරවුල් නොවී පැවතුණි.	අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය ලබාගෙන 2019 වර්ෂයේදී නිරවුල් කරන බව	ශේෂ නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කළයුතුය.
(ආ) කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගෙන් රඳවාගත් වටිනාකම රු. 14,534,964ක් වූ රඳවා ගැනීම් ශේෂය තුළ 2012 සිට 2016 වර්ෂයන්ට අදාල රු.11,308,137 ක් වූ ශේෂ නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණු අතර අදාල වත්කම් ප්‍රාග්ධනිත කර නොතිබුණි.	ඉක්ටැඩ් ආයතනයේ උපදෙස් ලබාගෙන බේරුම්කරන මණ්ඩලයකට යොමුකරන බව	ශේෂ නිරවුල් කර අදාල වත්කම් ප්‍රාග්ධනිත කළයුතුය.

1.7 නීති රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීතිරීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය 4.2.3 වගන්තිය	ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමය, වගකිව යුතු පාර්ශවය, අරමුදල් සපයාගැනීම, කාලවකවානු ආදී විස්තර ඇතුළත්ව ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම පිළියෙල කර නොතිබුණි. ප්‍රාග්ධන වැඩ සඳහා වාර්ෂික අයවැය මඟින් රු.2,323,371,150 ක ප්‍රතිපාදන සලසා තිබුණද රු.925,850,000 ක් පමණක් ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මට ඇතුළත් කර තිබුණි. වර්ෂය අවසානයේ ප්‍රසම්පාදන ප්‍රගතිය සකස් කර නොතිබුණි.	2019 වර්ෂයේදී අඩුපාඩු නිවැරදි කරන බව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව කටයුතු කළයුතුය.

(ආ)	2003 ජූනි 12 දිනැති අංක පීඊඩී 12 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛය 8.2.3 වගන්තිය	රු.347, 544,421 ක් තැන්පතු සඳහා අමාත්‍යාංශයේ ලබාගෙන නොතිබුණි.	වූ ස්ථාවර මුදල් අනුමැතිය	තාවකාලික තැන්පතු බැවින් අනුමැතිය අවශ්‍ය නොවන බව.	ස්ථාවර සඳහා අමාත්‍යාංශයේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.
-----	--	---	--------------------------	--	--

(ආ)	2015 මැයි 25 දිනැති අංක පීඊඩී /2015/01 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛය	සේවකයින් 611 ක මහාභාණ්ඩාගාරයේ අනුමැතියකින් තොරව ප්‍රවාහන දීමනා වශයෙන් ගෙවා තිබුණි.	දෙනෙකුට මුදලක් අනුමැතිය අමාත්‍යාංශය මහා භාණ්ඩාගාරයට යැවූ බව.	සඳහා හරහා සඳහා භාණ්ඩාගාරයේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.	දීමනා ලබාදීම සඳහා මහා භාණ්ඩාගාරයේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.
-----	--	--	--	--	---

1.8 මුදල් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම නිර්දේශය

මුදල් රෙගුලාසි 385 ප්‍රකාරව බැංකු ගිණුමක් ඇතිවිට වැඩිමුදලක් ගෙවීම් කිරීමේදී මුදලින් නොගෙවියයුතු වුවත් මාසිකව යන්ත්‍රාගාර සේවකයින්ට වෛද්‍ය බිල් ඉන්ධන දීමනා පැමිණීමේ දීමනා මුදලින් ගෙවා තිබුණි 2018 වර්ෂය සඳහා මුදලින් ගෙවීම් කල වටිනාකම රු. 83,590,000 ක් වී තිබුණි.

-
සේවකයින්ගේ ඉල්ලීම මත මුදල් ප්‍රකාරව කළයුතුය. රෙගුලාසි කටයුතු

1.9 බදු රෙගුලාසිවලට අනුකූල නොවීම

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

(අ) 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනත අනුව සමාගමේ ආදායම මත බද්ද සියයට 14 වුවත් සියයට 12 ක අනුපාතයට ගණනය කිරීම හේතුවෙන් රු.14,284,391 ක් ආදායම් බදු අඩුවෙන් වෙන් කර තිබුණි.

2019 වර්ෂයේදී නිවැරදි කරන බව පනතේ ප්‍රතිපාදන අනුව කටයුතු කළයුතුය.

(ආ) දේශීය ආදායම් පනත අනුව සමාගමේ නව පනත අනුව පනතේ ප්‍රතිපාදන 2018 වර්ෂයේ රු.1,541,897,794 ක් වූ 2019/20 වර්ෂ සඳහා අනුව 2018/19 විකුණුම් මත රු.7,709,489 ක ආර්ථික 2019 ජූලි 20 සිට වර්ෂයේ සිට සේවා ගාස්තු ගෙවියයුතු වුවත් මූල්‍ය ගෙවියයුතු වන බව ආර්ථික සේවා ප්‍රකාශවල ඒ සඳහා ප්‍රතිපාදන සලසා ගැස්තු ගෙවියයුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. 621,729,796 අතිරික්තයක් වූ අතර, ඊට අනුරූප ඉකුත් වර්ෂයේ අතිරික්තය රු. 534,540,191 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.87,189,605 ක වර්ධනයක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම වර්ධනයට තොග ඉතිරිවීම් ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.

2.2 ප්‍රධාන ආදායම් හා වියදම් විෂයයන්වල ප්‍රවණතා විශ්ලේෂණය

ආදායම/වියදම	2017	2018	වෙනස	ප්‍රතිශතය
	රු.	රු.	රු.	%
විකුණුම්	1,424,385,555	1,541,897,793	117,512,238	8
විකුණුම් පිරිවැය	471,561,438	673,270,906	201,709,468	43
පරිපාලන වියදම්	179,889,185	198,778,166	18,888,981	10

සමාගමේ ශුද්ධ විකුණුම් 2017 වර්ෂයට සාපේක්ෂව 2018 වර්ෂයේදී 8.24% කින් පමණක් වර්ධනය වී තිබුණද ඊට සාපේක්ෂව විකුණුම් පිරිවැය 43% ක ප්‍රතිශතයකින් වර්ධනය වී තිබුණි. සමාගමට අපේක්ෂා කළ විකුණුම් ප්‍රමාණයෙන් සියයට 63 ක් අලෙවි කර ගත නොහැකිවීම , Low grade Crude Zircon බණිජ තොග සඳහා වාර්ෂිකව වැඩි පිරිවැයක් අන්තර්ග්‍රහණය වීම හා 2018 දෙසැම්බර් 31 දිනට කළ භෞතික තොග සත්‍යාපනය අනුව හඳුනාගත් තොග ඌනතා අවසන් තොගයෙන් අඩුකිරීම ආදී හේතූන් විකුණුම් පිරිවැය වැඩිවීමට බලපා තිබුණි.

2.3 අනුපාත විශ්ලේෂණය

අනුපාතය	2018	2017	වෙනස
ජංගම වත්කම් අනුපාතය	1 :3.3	1:2.5	0.8
ක්ෂණික වත්කම් අනුපාතය	1 :1.2	1 :1.2	-
දළ ලාභ අනුපාතය	56	67	11
ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය	40	37	03

2017 වර්ෂයට සාපේක්ෂව 2018 වර්ෂයේදී දළ ලාභ අනුපාතය අඩුවීම සියයට 11 වුවත් ශුද්ධ ලාභ අනුපාතය අනුපාතය අඩුවීම සියයට 3 ක් වීමට වෙනත් මෙහෙයුම් වියදම සියයට 56 කින් අඩුවීම

එනම් ,2017 වර්ෂයේ වැඩකල යන්ත්‍ර පැය ගණන 66 ක් වුවද 2018 වර්ෂයේ එය සියයට 98 දක්වා වර්ධනය වීම මඟින් අන්තර්ග්‍රහනය නොකල පොදුකාර්ය පිරිවැය අඩුවීම හේතුවී තිබුණි.

2017 වර්ෂයේ 1 : 2.5 ක් වූ ජංගම වත්කම් අනුපාතය 2018 වර්ෂයේදී 1 : 3.3 දක්වා වැඩිවීමට බැංකු අයිරාව පියවීම, බණිජ තොග විකුණාගැනීමට නොහැකිවීමෙන් අවසන් තොගය ඉහල යාම හේතුවී තිබුණි. මුළු ජංගම වත්කම් වලින් සියයට 64 ක් අවසන් තොග වීම ක්ෂණික වත්කම් අනුපාතය 1 : 1.2 වීමට හේතුවී තිබුණි

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 හඳුනාගත් පාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>ප්‍රධාන ජංගම ගිණුම් දෙකක 2017 දෙසැම්බර් 31 දිනට මුළු බැංකු අයිරා ශේෂය රු. මිලියන 536 , 2018 මාර්තු 31 දින වන විට අයිරා ශේෂය වශයෙන් මිලියන 477 ක් ද වී තිබුණි. මේ හේතුවෙන් 2017 වර්ෂයේ අවුරුදු තුනක පරිනත කාලයක් වෙනුවෙන් ආයෝජනය කරන ලද රු මිලියන 900 ක ස්ථාවර තැන්පතු 2018 වර්ෂයේ මාර්තු හා මැයි මාසවලදී ඉවත් කරගෙන තිබුණි. මේ හේතුවෙන් අපේක්ෂිත වූ පොළී ආදායම 65,215,069 න් රු. 35,420,283 අදායමක් පමණක් ලැබී තිබුණි. අභිමි වූ රු 29,794,786 ක මුදලක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ රඳවාගත් ඉපයීම් වලින් කපාහැර තිබුණි</p>	<p>නව පාලනාධිකාරිය පත්වීමෙන් අනතුරුව අයිරාවන් හා ගෙවියයුතු සම්පූර්ණයෙන්ම අවසන් කළ බව</p>	<p>ආයෝජනයන් කිරීමේදී උපරිම ප්‍රතිලාභ ලැබෙන ලෙස ආයෝජනය කළයුතුය.</p>

3.2 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>බණිජ විකුණුම් ක්‍රියාවලියේ දුර්වලතා සමාගම අපේක්ෂිත මුළු බණිජ විකුණුම් ප්‍රමාණය මෙ.ටොන් 138,045 ක් වූ අතර එහි විකුණුම් වටිනාකම රු. 3,862,157,000 ක් වුවද සමාගමට සත්‍ය වශයෙන් විකුණූ බණිජ තොගය මෙ.ටොන් 50,787.1 ක් වූ අතර එහි විකුණුම් වටිනාකම රු. 1,541,897,793 ක් විය. ඒ අනුව සමාගමට අපේක්ෂා කල විකුණුම් ප්‍රමාණයෙන් බණිජ තොග මෙ.ටොන් 87,257.84 ක් එනම් සියයට 63 ක් අලෙවි කර ගත නොහැකිවීමට පහත හේතූන් බලපා</p>	<p>ටෙන්ඩර් කිරීම් සමාගමේ දුර්වලතාවක් නොවන බව.</p>	<p>විකුණුම් ක්‍රියාවලිය පවතින අධිකාරී සීමාව තුළ සැලැස්මකට අනුව සිදුකළ යුතුය.</p>

තිබුණි.

- සමාගම විසින් පවතින අධිකාරි සීමාව තුළ විකුණුම් වෙළඳපොළ තත්වය සිදු නොකිරීම. අනුව අවශ්‍ය අනුමැතිය
- විකුණුම් ක්‍රියාවලිය සැලැස්මකට අනුව සිදුවී මත විකුණුම් කරන බව නොතිබීම.
- වර්ෂය තුළ ඉදිරිපත්වූ ටෙන්ඩර් 5 ක්ම අවලංගුවීම.
- වෙළඳපොළ ඉහල හා ස්ථාවර මිලක් නියමව ඇති කාලයේ ටෙන්ඩරය කැඳවීමට නොහැකිවීම.
- විකුණුම් කටයුතු ජාත්‍යන්තර තරඟකාරි ලංසු තනිපයාදිකාරි ක්‍රමයට සිදු කර තිබුණද සෑම ලංසු අවස්ථාවකදී අඩු වෙළඳපොළක් නිසා ගැණුම්කරුවන් ප්‍රමාණයක් ලංසු ඉදිරිපත් කර තිබීම. ගැණුම්කරුවන් වැඩිප්‍රමාණයක් සහභාගී කරවාගැනීමට නොහැකි බව
- සමාගමේ බණිජ මිලදී ගැනීමට බණිජ ආශ්‍රිත විදේශ කටයුතු කර්මාන්තයේ නොයෙදෙන අතරමැදි සමාගම් ක්‍රියාත්මක වීමෙන් වෙළඳපොළ මිලට සාපේක්ෂ අමාත්‍යාංශය මැදිහත්ව පහළ මිල ගණන් සමාගමේ ලංසු සඳහා ඉදිරිපත් වීම කාර්මික රටවල් දැනුවත් කලයුතු බව

3.3 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) Block A Tailing තොගය 2016 වර්ෂයට පෙර තොගයක් ලෙස හඳුනාගෙන නොතිබූ අතර එම නිෂ්පාදන පිරිවැය අනිකුත් නිමැවුම් අතර බෙදාහැර තිබුණි. නමුත් 2016 වර්ෂයෙන් පසු ස්වාධීන පාර්ශවයක් විසින් සිදුකල තොග පරීක්ෂාවේදී මෙ.ටො 350471.87 ක් වූ රු.434,867,518 වටිනාකමකට මෙම තොගය සමාගමේ නිෂ්පාදිත බණිජ තොගයක් ලෙස හඳුනාගැනීමට තීරණය කර තිබුණි. ඒ අනුව 2018 දෙසැම්බර් 31 දිනට මෙම තොග ප්‍රමාණය මෙ.ටොන් 416,901.79 ක් වී තිබූ අතර එයට අන්තර්ගත කල නිෂ්පාදන පිරිවැය රු. 879,525,348ක් වී තිබුණි.</p> <p>මෙම තොග සම්බන්ධයෙන් ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය ගණනය කර නොතිබුණි. බණිජ සංයුතිය අඩු මෙම තොග සඳහා පිරිවැය අන්තර්ග්‍රහනය කිරීමේදී අනෙකුත් විකිනිය හැකි බණිජ ප්‍රතිගතය වැඩි නිමි ඒකක වල අන්තර්ග්‍රහන ඒකක පිරිවැය යොදා ගණනය කර තිබුණි.</p> <p>ඒ අනුව ඉල්මනයිට් මුළු නිෂ්පාදන පිරිවැයෙන් සියයට 62.75 ක් එනම් රු. 272,062,033 ක පිරිවැයක් මෙම තොගය සඳහා අන්තර්ග්‍රහනය කර</p>	<p>සමාගමේ නිෂ්පාදන පෙරසැරි ක්‍රියාවලිය තුළ නිමි තොගවල අන්තර්ගත නිෂ්පාදන පිරිවැය අඩුවීමක් හා ලාභදායීත්වය අඩුවීමක් සිදුවී නොමැති බව හා Block A tailing තොගය ප්‍රමාණාත්මකව විශාල බව</p>	<p>පිරිවැය අන්තර්ග්‍රහනය කිරීමේදී අනෙකුත් විකිණිය හැකි නිමි තොගවල ඒකක පිරිවැය යොදා නොගෙන අඩු පිරිවැයකට ගණනය කලයුතුය.</p>

තිබුණි. මෙම තත්වය මත අනිකුත් නිමි තොගවලට අන්තර්ගත පිරිවැය අඩුවී සමාගමේ ලාභදායීත්වය වැඩි වීමට හේතුවී තිබුණි.

(අ) දැනට සමාගම සතු යන්ත්‍ර වලින් Block A Tailing තොග තවදුරටත් පෙරසැරි කිරීමට නොහැකි බැවින් නව යන්ත්‍ර මගින් පෙරසැරි කිරීමට හෝ මෙම තත්වයෙන්ම විකිනීමට හෝ සමාගමට නොහැකිවී තිබුණි	රේඛීය අමාත්‍යාංශයේ අනුමැතිය මත මෙ.ටො. 325000 විකිණීම සඳහා ටෙන්ඩර් කැඳවා ඇති බව	නව යන්ත්‍ර මගින් පෙරසැරි කිරීමට හෝ මෙම තත්වයෙන්ම විකිනිය යුතුය.
(ආ) සමාගමේ තොගයන්හි ශුද්ධ උපලබ්ධි අගය පිරිවැයට අඩුවීම මත වෙනත් වියදම් ලෙස රු. 23,044,621 ක් Low grade Crude Zircon තොගයෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේදී කපා හැර තිබුණි. එම තොගයේම පිරිවැය රු.39,449,525 ක් පෙර වර්ෂයේදී එලෙස කපා හැර තිබුණි. 2018 වර්ෂයේදී සමාගමේ නිෂ්පාදන පිරිවැයෙන් මෙම තොගය වෙනුවෙන් රු.82,797,587 පිරිවැයක් එනම් ඒකකයකට රු.7969.66 ක් අන්තර්ග්‍රහණය කළද වෙළඳපොළ තත්වය මත ඒකකයක මිල රු. 4519.80 ක් ලෙස තිරණය වී තිබුණි. මෙම තොගයන් සම්බන්ධ නිෂ්පාදන පිරිවැයන් තොගයෙන් අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභයටත් වඩා වැඩි වී තිබුණි. මෙම තත්වයන් පාලනය කර පාඩු අවම කර ගැනීමට අවශ්‍ය පියවර ගෙන නොතිබුණි.	ඒකකයක නිෂ්පාදන පිරිවැය සැලකීමේදී අලාභ තත්වයක් පැනනැගී ඇති බවත් ඉදිරියේදී මේ සඳහා සුදුසු ක්‍රියාමාර්ග ගන්නා බව	පිරිවැය පාලනය කොට පාඩු අවම කර ගැනීමට කටයුතු කළයුතුය.

3.4 මතභේදයට තුඩුදෙන ගනුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය

සමාගමේ සේවකයින් වෙනුවෙන් වාර්ෂිකව සංවිධානය කරනු ලබන වාරිකාව සඳහා 2017 හා 2018 වර්ෂ වලදී පිළිවෙලින් රු.10,058,629 ක් හා රු.12,018,463 ක වියදමක් දරා තිබුණි. මේ සඳහා වාර්ෂික අයවැයෙන් ප්‍රතිපාදන සලසා තිබුණි.

කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම

පිළිතුරු ලබාදී නොමැත

නිර්දේශය

අවශ්‍යතාවය හඳුනාගැනීමෙන් අනතුරුව ප්‍රමුඛතාවය අනුව අරමුදල් භාවිතා කළ යුතුය.

3.5 නිෂ්කාර්ය හෝ උභය උපයෝජිත දේපල, පිරිසක හා උපකරණ

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) 1998 වර්ෂයේදී මිලදීගෙන තිබූ අංක 251-7026 දරන කැබරටය 2017 හා 2018 වර්ෂයන් වලදී අළුත්වැඩියා කිරීමේදී මුද්‍රාතැබූ මිලගණන් කැඳවීමකින් තොරව මිලගණන් ලබාගෙන තිබූ අතර මේ සඳහා භාණ්ඩ ඉල්ලුම්කරු නිර්දේශකරුවන් හා සැපයුම් නිලධාරී සෘජුව සම්බන්ධවී තිබුණි. ප්‍රසම්පාදන කමිටුවේ අනුමැතීන්ද මෙම අළුත්වැඩියාව සඳහා ලබාගෙන නොතිබුණි. තාක්ෂණ ඇගයීම් කමිටුව සඳහා අභ්‍යන්තර විගණක සහභාගී වී තිබුණ අතර ඉදිරිපත්වූ මිලගණන් සුක්ෂම ලෙස වෙනස්කර තිබුණි. ප්‍රසම්පාදන නීති උල්ලංඝනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් අභ්‍යන්තර විගණනය විසින් විනය පරීක්ෂණයක් සඳහා නිර්දේශ 2018 අප්‍රේල් 23 දින ඉදිරිපත් කර තිබුණද පරීක්ෂන කටයුතු අවසන් වී නොතිබුණි. අවස්ථා 06 කදී රු.2,421,800 ක් වැයකර මෙම අළුත්වැඩියාවන් කර තිබුණද ධාවනයකින් තොරව ගරාජයේ නවතා තිබුණි.</p>	<p>පිළිතුරු ලබාදී නොමැත</p>	<p>වත්කම් උපරිම ලෙස ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට කටයුතු කළයුතු අතර විනය පරීක්ෂණ කඩිනම් කිරීමටත් මුදල් රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කිරීමටත් කටයුතු කළ යුතුය.</p>
<p>(ආ) තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටු වාර්තාව අනුව ඉන්ධන වියදම් සියයට 50 කින් ඉතිරිකර ගැනීම සඳහා 2016 ජුනි 30 දින රු.62,370,234 ක් වැය කර මුයර් යන්ත්‍රයක් ආනයනය කර සවිකර තිබුණි. ප්‍රමාද ගාස්තු වශයෙන් රු.1,164,350 ක් සමාගම විසින් දරා තිබුණි. කළමනාකාරිත්වය විසින් තීරණ ගැනීම් නියමිත අවස්ථා වලදී සිදුනොකිරීම හා අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සකස් නොකිරීම හේතුවෙන් වසර 3ක් ගතවුවද, මෙම යන්ත්‍රය ක්‍රියාත්මක තත්වයට පත්කර නොතිබුණි. නිෂ්පාදන කටයුතුවලට යොදාගැනීමට සමාගමට නොහැකිවී තිබුණි. ඒ අනුව මෙම කාල පරිච්ඡේදය තුළ ඉතිරි කර ගැනීමට නොහැකිවූ ඉන්ධන වියදම රු.55, 927,339 ක් වී තිබුණි.</p>	<p>පිළිතුර ඉදිරිපත් කර නොමැත.</p>	<p>යන්ත්‍රය ක්‍රියාත්මක තත්වයට පත්කර ඉන්ධන වියදම අවම වන පරිදි කටයුතු කළයුතුය.</p>

3.6 ව්‍යාපෘති හෝ ප්‍රාග්ධන වැඩ ප්‍රමාදයන්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාගමේ ප්‍රධාන කාර්යාලය ස්ථාපිත කිරීම සඳහා 2013 වර්ෂයේ රු.24,220,118 ක් ගෙවා අවුරුදු 30 ක බදු පදනම යටතේ නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය සතු ඉඩමක් ලබාගෙන තිබුණි. මෙහි කොන්ත්‍රාත් වටිනාකම රු. 189,147,019 ක මහල් 6කින් සමන්විත ගොඩනැගිල්ල ඉදිකිරීම සඳහා 2016 පෙබරවාරි 27 දින කොන්ත්‍රාත් සමාගමකට පවරා තිබුණද, දෙපාර්ශවය අතර ගිවිසුම් අත්සන් කර වැඩ ආරම්භ කර නොතිබුණි.	- අමාත්‍යාංශයේ අනුමැතිය ලද පසු කොන්ත්‍රාත් සමාගම සමඟ සාකච්ඡා කරන බව	දෙපාර්ශවය අතර ගිවිසුම් අත්සන් කිරීමට කටයුතු කළයුතුය.
(ආ) කෝකිලායි ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කිරීම සඳහා 2013 වර්ෂයේදී රු.2,250,000 ක් වැය කර ඉඩම් අත්පත් කරගෙන තිබුණි යන්ත්‍රාගාරය ස්ථාපිත කිරීම සඳහා රු.39,339,472 වැයකර උපකරණ මිලදී ගෙන තිබූ අතර, සේවකයින් 117 දෙනෙකු බඳවාගෙන තිබුණි. නමුත් කෝකිලායි කැනීම් බලපත්‍රය ලබාගැනීමට නොහැකිවී තිබුණි. පරිසරයට වන බලපෑම සම්බන්ධයෙන් EIA වාර්තාවක් ලබා ගැනීමට 2018 දෙසැම්බර් 31 වන විටත් අපොහොසත් වී තිබුණු අතර, යන්ත්‍රාගාරය ස්ථාපිත කිරීම සඳහා 2018 වාර්ෂික අයවැයෙන් රු. මිලියන 100 ක් වෙන් කර ඇතත් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නොහැකි වී තිබුණි.	EIA වාර්තාවේ ඉදිරිකටයුතු සිදුවෙමින් පවතින බව හා සංකීර්ණ කාර්යයක් බැවින් අපේක්ෂිත කාලය ඉක්මවා ඇති බව හා ව්‍යාපෘති වාර්තාව සඳහා කැබිනට් අනුමැතිය ලබාගතයුතු බව	කෝකිලායි කැනීම් බලපත්‍රය ලබාගෙන ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

3.7 මානව සම්පත් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ප්‍රධාන කාර්යාලයට කාර්ය මණ්ඩලය 70 දෙනෙකු හා දැනට දරන තනතුර දරන්නාට පමණක් පෞද්ගලික වනසේ තනතුරු 16 ක් අනුමත කර තිබුණද මාණ්ඩලික හා මාණ්ඩලික නොවන කාර්ය මණ්ඩලය 99 දෙනෙකුවිය. මෙයින් ගිණුම් සහකාර, කළමනාකරන සහකාර හා ආරක්ෂක නියාමක තනතුරුවල අතිරික්ත කාර්ය මණ්ඩලය 20 ක් වී තිබුණි. පුළුල්වූ යන්ත්‍රාගාරයට අනුයුක්ත නිලධාරීන් 29 දෙනෙකු ප්‍රධාන කාර්යාලයේ	ප්‍රධාන කාර්යාලයේ කාර්ය මණ්ඩලය 123 ක් 2007 වර්ෂයේ අනුමත කර තිබී නැවත 2011 වර්ෂයේදී 70 දක්වා අඩුකර ඇතත් ඉටුකරනු ලබන රාජකාරි කටයුතු අඩුවී නොමැති බව හා අතිරික්තයක් පවතින බව	අතිරික්ත කාර්ය මණ්ඩලය පුරප්පාඩු පවතින යන්ත්‍රාගාරයට අනුයුක්ත කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

සේවයට යෙදවීම හේතුවෙන් මෙම අතිරික්තය පැවතුනද යන්ත්‍රාගාරයේ තනතුරු 11 ක පුරප්පාඩු වී තිබුණි.

- (ආ) සමාගමේ සමාන්‍යාධිකාරී තනතුර 2015 මාර්තු සිට පුරප්පාඩුව පවතින අතර වරින්වර ද්විතීය පදනම මත නිලධාරීන් බඳවාගෙන තිබුණි. සමස්ත ආයතනයේ නිෂ්පාදන, පරිපාලන, ගිණුම් හා අනෙකුත් කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් ගනු ලබන ප්‍රතිපත්ති හා තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම වැනි වගකිවයුතු කාර්යයන් සඳහා ස්ථීර නිලධාරියකු බඳවාගැනීමට සමාගම කටයුතු කර නොතිබුණි.

අයදුම්පත් සුදුස්සෙකු තෝරාගැනීමට නොහැකිවූ තනතුරට අනුමත සුදුසුකම් අඩුකර ගැනීම සඳහා කළමනාකරන සේවා දෙපාර්තමේන්තුවන් ඉල්ලීමක් කල බව	කැඳවූවද ස්ථීර නිලධාරියකු බඳවාගත යුතුය.
--	--

- (ඇ) ශ්‍රේණිගත උසස්වීම් ලබාදී තිබූ නිලධාරීන් 5 දෙනෙකු සඳහා කලමනාකරණ සේවා වකුලේඛ 30 ප්‍රකාරව විධායක ශ්‍රේණිය සඳහා වූ වැටුප් කේතවලට (HM) අන්තර්ග්‍රහණය කර තිබුණි. නමුත් එකී තනතුරු අනුමත කාර්ය මණ්ඩලයට ඇතුළත් වී නොතිබුණි. ඒ අනුව කාර්ය මණ්ඩලය සංශෝධනය කිරීමට කලමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබාගතයුතු වුවත්, එවැනි අනුමැතියක් ලබානොගෙන අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩල අනුමැතිය මත විධායක ශ්‍රේණියේ වැටුප් හා ප්‍රවාහන දීමනා ගෙවා තිබුණි. නිලධාරීන් දෙදෙනෙකු සඳහා තනතුරු වල පුරප්පාඩු වීම මත උසස්වීම් ලබා තිබුණද දැනටත් නිලධාරීන් නිදෙනෙකු සඳහා විධායක ශ්‍රේණියේ වැටුප් ගෙවනු ලබයි.

ශ්‍රේණිගත උසස්වීම් ලබාදීමේදී HM සේවා ගණයන්ට අන්තර්ග්‍රහණය කර ඇති බව හා HM සේවා ගණයන්ට අනුමත නොකල තනතුරු සඳහා 2019 ජනවාරි සිට ප්‍රවාහන දීමනා ගෙවීම නතර කළ බව	මෙම තනතුරු සඳහා කලමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තු වේ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.
---	--

4. ගිණුම්කටයුතුභාවය සහ යහපාලනය

4.1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

2003 ජූනි 03 දිනැති පීඊසී 12 දරන රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වකුලේඛයේ 6.5.1 ඡේදය ප්‍රකාරව මූල්‍ය වර්ෂය අවසන් වී දින 60 ක් ඇතුළත මූල්‍ය ප්‍රකාශ විගණකාධිපතිවරයා වෙත ඉදිරිපත් කලයුතු වුවත්, 2019 මැයි 03 දින මූල්‍ය ප්‍රකාශ ඉදිරිපත්කර තිබුණි

පිළිතුරු ලබාදී නොමැත

වකුලේඛ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව කටයුතු කළයුතුය.

4.2 වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

අංක 01/2014 හා 2014 පෙබරවාරි 17 දිනැති රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛයේ 05 2 ඡේදයේ (ඇ) අනුව මානව සම්පත් සංවර්ධන සැලැස්ම සහ (ඉ) අනුව අභ්‍යන්තර විගණන සැලැස්ම ක්‍රියාකාරී සැලැස්මට ඇතුළත් කළයුතු වුවත් සමාගම විසින් එම තොරතුරු ඇතුළත් කර නොතිබුණි. තවද සමාගමේ වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම අනුව ප්‍රධාන ව්‍යාපෘති 12ක් සඳහා වාර්ෂික අයවැය ලේඛනයෙන් රු.මි.2274.6ක් වෙන් කර තිබුණි. මෙම ව්‍යාපෘති වර්ෂය තුළ ඉටු කර ගැනීමට අපොහොසත් වී තිබුණි.

-
ඉදිරියේදී කරන බව කටයුතු

චක්‍රලේඛයේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම සකස් කිරීමටත් ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම අනුව සැලසුම් කළ කාර්යයන් ඉටුකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.

4.3 අභ්‍යන්තර විගණනය

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

2018 අංක 19 දරන විගණන පනතේ 38(ඊ) වගන්තිය ප්‍රකාරව මූල්‍ය පාලනය සඳහා සඵලදායී අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සකස් කර පවත්වාගෙනයනු ලබන බවට ගනන්දීමේ නිලධාරී විසින් සහතික වියයුතු අතර, එම පද්ධතියේ සඵලදායීතාව පිළිබඳව කලින් කල සමාලෝචනය සිදුකර ඒ අනුව පද්ධති ඵලදායී ලෙස කරගෙන යෑමට අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදුකරනු ලැබියයුතු බවත් එම සමාලෝචනයන් ලිඛිතව සිදුකර එහි පිටපතක් විගණකාධිපති වෙත ඉදිරිපත් කළයුතු වුවත් එවැනි සමාලෝචනයක් කල බවට තොරතුරු වාර්තා නොවීය.

-
පිළිතුරු නොමැත

ලබාදී

අභ්‍යන්තර විගණනය විසින් ප්‍රමාණවත් විගණනයක් සිදුවන බවට කළමනාකරණය වග බලාගත යුතුය.

40(4) වගන්තිය ප්‍රකාර අභ්‍යන්තර විගණන වාර්තා කළමනාකරණ විගණන දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.

තවද අභ්‍යන්තර විගණන ඒකකය සඳහා ජේෂ්ඨ කළමනාකරණ මට්ටමේ නිලධාරීන් දෙදෙනෙකු ඇතුළුව නිලධාරීන් පස් දෙනෙකු අනුයුක්ත කර තිබුණද, විගණන සැලැස්මට අනුව ප්‍රමාණවත්

විගණනයක් සිදුකර නොතිබුණි.

4.4 අයවැය පාලනය

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ
අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

අයවැයගත ආදායම්, වියදම් හා ප්‍රාග්ධන වියදම් අතර සැලකිය යුතු විචලනයන් වූයෙන් අයවැය ලේඛනය ඵලදායී පාලන කාරකයක් ලෙස යොදාගෙන නොතිබුණි.
විස්තර පහත දැක්වේ.

-
පිළිතුරු
නොමැත

ලබාදී

අයවැය ලේඛනය
ඵලදායී කළමනාකරණ
පාලන කාරකයක්
ලෙස යොදාගත යුතුය.

ආදායම/ වියදම	අයවැයගත රු. මි.	තත්‍ය රු. මි.	වෙනස රු. මි.
විකුණුම්	3,862	1,541	2,320
වෙනත් ආදායම	15	39	24
මූල්‍ය ආදායම	220	84	135
පරිපාලන වියදම	272	198	73
මෙහෙයුම් වියදම	-	161	161
ප්‍රාග්ධන වියදම්	4,806	149	4,656

4.5 පාරිසරික ගැටලු

විගණන නිරීක්ෂණය

කළමනාකාරිත්වයේ
අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

2018 වර්ෂයේ මෙ.ටො. 309052 ක් වූ සමාගමේ මුළු කැනීම් ප්‍රමාණයෙන් මෙ.ටො. 101152 ක් එනම් සියයට 33 ක් වෙරළට යාබද පුද්ගලික ඉඩම් වලින් කැනීම් කර තිබුණු අතර කැනීම් කල ප්‍රදේශ නැවත පිරවීම නිසි පරිදි සිදු නොවීම හේතුවෙන් වෙරළ තීරයට හානිකර තත්වයක් ඇතිව තිබුණි.

-
බොහෝ ඉඩම් විවිධ කාර්යයන් සඳහා හා ඇතැම් ඉඩම් ආයතනය පිහිටුවීමට පෙර බැහැරකර ඇති බවත් බලපෑම අවම අයුරින් කැනීම් කරන බව

වෙරළ තීරයට හානියක් නොවන ලෙස කැනීම් කටයුතු කල යුතුය.